

LICHTBRENGERS

Serie Verwachting en bevrijding

Het is maandagochtend in de vrouwenopvang - waar ik werk. Terwijl ik met een kop koffie ontwaak achter mijn computer, stormt Zaïda het kantoor binnen. *Wat is dit!?* roept ze, met grote ogen en wijst op een boekje dat ik die week al eerder voorbij zag komen, maar dat ik maar steeds geen blik waardig wilde gunnen. Nu dringt het zich alsnog aan me op: de uitgebreide folder van de overheid over een mogelijke noodsituatie en hoe wij ons daar op dienen voor te bereiden. Met als slogan: *Wat u vandaag doet, maakt ons morgen sterker!* Zaïda is ontvlucht aan een oorlog in Somalië en vraagt nu met trillende stem of er hier ook één komt. Mijn hoofd maakt overuren maar voor alles uit wil ik haar gerust stellen. *Nee lieve schat, we wonen nog steeds op één van de veiligste, rijkste plekken op aarde – alsjeblieft, géén paniek!*

Zelfde week, een paar dagen later – de intocht van Sint op de school van mijn dochter. Met een kinderlijk soort opwinding fiets ik er met haar naartoe, maar de schimmen die ik in de ochtendmist ontwaar, zijn geen Pieten, maar soldaten. Drie stuks, in vol ornaat, bedoeld als knipoog naar het Sinterklaasjournaal waarin militairen en noodpakketten een prominente rol vervulden. Ik herken de jolige vaders achter hun camouflageschmink, maar ook de Oekraïense kinderen en hun moeders iets verderop op het schoolplein en wil opnieuw roepen: *Het is hier veilig, géén paniek!*

Maar is dat eigenlijk wel zo? Ben ik mezelf en mijn omgeving niet aan het bezweren? Als we de experts van Clingendael en aanverwante instituten moeten geloven, dan is de dreiging inderdaad reëel. En komt die niet uit Rusland of Amerika, dan wel van Moeder Aarde zelf die in al haar gemarteldheid keihard terug slaat.

Ik pakte het boekje er toch nog maar eens bij en besloot tot een vergelijkend warenonderzoek onder mijn geliefden: hadden zij al een noodpakket in huis? Er was er één die uit pure baldadigheid juist net al zijn blikgroente had weggegooid en mijn moeder riep: O ik moet het nodig weer aanvullen! maar alle anderen in mijn omgeving hadden wel degelijk serieus actie ondernomen: de één iets met waterflessen en powerbanks, een ander stopte alvast cash geld in een envelop en een volgende had een opwindradio op haar verlanglijstje gezet. Die schijnt overigens intussen op één te staan in de top tien van meest gewilde decemberecadeaus.

Dat er op wereldschaal momenteel heel verontrustende dingen gebeuren, zal niemand hier ontkennen - het extremisme dat overal oprukt en het geweld dat daar uit voortkomt – om maar iets te noemen. We voelen allemaal ongerustheid bij deze ontwikkelingen en bij de onheilsprofetieën die over ons worden uitgestort. Maar de vraag die zich daar voor mij bij opdringt, is deze: welke realiteit is nu echter - die van de dreiging, of die van de angst? Is zo'n boekje van de overheid niet een manier is om ons nog banger te maken dan we al waren? Terwijl die angst ons verlamt en we intussen weigeren met elkaar na te denken over structurele oplossingen voor de problemen van deze tijd. Steeds opnieuw blijkt de mens geneigd zichzelf op de eerste plek te zetten, zich te verschansen achter muren en grenzen, intussen ook nog vergezeld door militairen en noodpakketten – maar welke nood wordt daar nu echt mee geledigd?

Dat slecht voor elkaar zorgen, jezelf op één zetten, zien we ook terug in het verhaal uit Jesaja, zojuist voor ons gelezen. De setting: een volk dat na zeventig jaar ballingschap - gedwongen verblijf op de vreemde grond van Babylonië - terugkeert naar huis, naar een vernietigd thuisfront. Het beeld dat zich aan me opdringt is dat van Gazanen op weg naar de betonresten die ooit hun huis waren. Na de eerste verslagenheid wordt er een bezem gepakt en een schop want het land, de tempel – alles moet weer worden opgebouwd. Maar daar stopt de gelijkenis, want in het Jesaja-verhaal blijkt het leed dat het volk is aangedaan hen van slachtoffers in daders te hebben veranderd. Terwijl ze vroom vasten en restaureren, gaan ze met elkaar op de vuist, beulen mensen af en raken volstrekt gefocust op het maken van winst. En te midden daarvan geloven ze ook nog dat ze alles volgens het boekje doen. Maar de Levende laat zich, zoals we net al zongen, door geen geld of offers omkopen – dit is niet naar Zijn smaak, zoals het er zo mooi staat. Net zo min als het vasten met je hoofd gebogen, jezelf vernederend, naar Zijn smaak is.

Deze tekst, Jesaja 58, is een klassieke bevrijdingstekst en wordt in de synagoge standaard op Grote Verzoendag gelezen – de dag waarop er gevraagd wordt om vergeving van zonden van het volk. Dat bijbelse begrip, zonde heeft veel verwarring geschapen, veel pijn veroorzaakt en ik voelde me in de duiding ervan geholpen door wat de Duitse theologe Dorothee Sölle daar over zei: *Als er over zonde gesproken werd, hoorde ik mensen vooral over seks zwetsen en dat vind ik absurd. Het doden van kinderen heeft volgens mij wel wat meer met zonde te maken.*

Sölle staat op wikipedia niet in het lijstje van bevrijdingstheologen, maar was het wel degelijk omdat zij altijd voorstond dat het verlangen naar God en het doen van gerechtigheid hand in hand zouden moeten gaan. En dat is ook precies de kern van het tweede deel van de Jesaja-tekst dat we na het pianospel hoorden: Vast niet uit hypocrisie of overdreven vroomheid, maar met als doel de ander te bevrijden. Zie niet alleen je eigen nood, jouw eigen noodpakket, maar zie ook die van anderen. Stel je huis, je land open voor mensen in de knel; kleed de naakten, voed de hongerigen, kortom: doe barmhartigheid. En een mooi detail in de tekst is dan: *Gerechtigheid gaat voor je uit, gevolgd door de glorie van God.* Wat wil zeggen: humaniteit staat op één en dan komt de Levende van zelf. Je wordt beloond en jouw licht zal aangaan als dagenraad.

En dat is waar Advent over gaat – hoe langzaam maar zeker het licht aangaat om uiteindelijk samen te kunnen te vieren dat de duisternis het niet heeft weten te overmeesteren. Daarmee moffelen we die duisternis niet weg. Juist het gegeven dat er in een inktzwarte wereld van tirannie en kindermoord een verhaal is geboren dat daar dwars tegen ingaat maakt het zo krachtig. Er wordt een kind geboren dat de gestalte krijgt van het Messiaans visioen. Een visioen dat gaat over vrede en gerechtigheid. En ons daarmee wil zeggen: het is niet te hoog gegrepen, het komt niet uit de hemel gevallen, maar het is mensenwerk: elkaar bevrijden uit onrecht – het is te doen!

Maar hoe dan? Hoe voorkomen we dat we lamgeslagen worden door al het beangstigende nieuws dat de wereld van nu domineert? Misschien kunnen we naast een materieel noodpakket - want natuurlijk je weet maar nooit - ook een alternatief noodpakket samenstellen – met daarin de dingen die er echt toe doen en ik vroeg mijn zelfde vrienden wat zij daar in zouden stoppen. Iemand antwoordde: *kalmte en dat ik me niet door angst laat regeren.* Muziek zei een ander, *een springtouw en één goeie fles wijn en mijn beste vrienden met wie ik die buitmaak*, en deze vond ik ook zo mooi: *een innerlijke zaklamp waar je geen batterij voor nodig hebt.*

En als er voor mij één plek is, waar die zaklamp zijn werk al doet, dan is het hier, in deze Dominicus, als op Eerste Kerstdag de deuren opengaan en iedereen mag aanschrijven om samen te delen in muziek, warmte, grappen en eten. Waar lichtbrengers rondlopen die elkaar met liefde verwelkomen. Dat is het visioen van Jesaja – gestalte gekregen nu. Daar wil ik bij horen, niet alleen op die dag, maar alle dagen. Daar is geen leeuw op onze weg, daar draagt de woestijn leliën en dan kan ik uit de grond van mijn hart zeggen:

Het is hier veilig, géén paniek.

Geeske Hovingh